

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/156/2007

PREFERENCJE PARTYJNE NA TYDZIEŃ PRZED WYBORAMI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Zainteresowanie tegorocznymi wyborami do Sejmu i Senatu jest wyraźnie wyższe niż przed wszystkimi poprzednimi wyborami parlamentarnymi w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Obecnie¹ 65% ankietowanych deklaruje, że interesuje się wyborami (w tym 21% zdecydowanie). Przed wyborami w roku 1997 i 2001 po 59% uprawnionych do głosowania deklarowało swoje zainteresowanie nimi, a w 2005 roku nieznacznie mniej – 56%.

Tabela 1

Czy Pan(i) osobiście interesuje się tegorocznymi wyborami do Sejmu i Senatu?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IX 1997	IX 2001	IX 2005	X 2007
	w procentach			
Zdecydowanie tak	18	19	13	21
Raczej tak	41	40	43	44
Raczej nie	27	26	27	21
Zdecydowanie nie	12	14	17	13
Trudno powiedzieć	1	1	0	1

Większe zainteresowanie wyborami koresponduje z jeszcze bardziej wyraźnym wzrostem deklaracji uczestnictwa w głosowaniu. Na tydzień przed dniem wyborów chęć wzięcia w nich udziału deklaruje aż 71% uprawnionych do głosowania, dalsze 14% jeszcze się nad tym zastanawia, a tylko 16% odrzuca możliwość uczestniczenia w głosowaniu.

Tabela 2

Deklaracje uczestnictwa w wyborach	Wskazania respondentów według terminów badań					
	V 2007	VI 2007	VII 2007	VIII 2007	IX 2007	X 2007
	w procentach					
Na pewno wziął(ę)bym/wezmę w nich udział	54	52	50	52	58	71
Nie wiem, czy wziął(ę)bym/wezmę w nich udział	17	15	19	18	16	14
Na pewno nie wziął(ę)bym/wezmę w nich udziału	28	33	30	30	27	16

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (209) zrealizowano w dniach 10–14 października 2007 roku na liczącej 1385 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Biorąc pod uwagę odpowiedzi badanych notowane od początku lat dziewięćdziesiątych, można stwierdzić, że jest to najwyższy poziom deklaracji uczestnictwa w wyborach w najnowszej historii polskiego parlamentaryzmu. Jest on aż o 12 punktów procentowych wyższy niż przed dwoma laty, kiedy frekwencja wyborcza była wyjątkowo niska, i o 5 punktów wyższy niż w 2001 roku. Wysoki poziom mobilizacji politycznej społeczeństwa pozwala przypuszczać, że nawet jeśli różnica między sondażowymi deklaracjami a faktyczną frekwencją będzie największa z dotychczasowych, to w najbliższych wyborach może wziąć udział ponad połowa dorosłych Polaków.

Tabela 3

Deklaracje uczestnictwa w wyborach parlamentarnych na tydzień przed terminem głosowania						
	X 1991	IX 1993	IX 1997	IX 2001	IX 2005	X 2007
w procentach						
Na pewno wezmę w nich udział	55	65	64	66	59	71
Frekwencja w wyborach	43	52	48	46	41	?
Różnica	12	13	16	20	18	-

Analizując deklaracje uczestnictwa w wyborach i możliwą frekwencję trzeba jednak wziąć pod uwagę fakt, że tydzień przed głosowaniem blisko co piąty Polak deklarujący chęć wzięcia udziału w wyborach (18%) jeszcze nie wie, na którą partię lub koalicję odda swój głos. Jest bardzo prawdopodobne, że część tej grupy niezdecydowanych wyborców, jeśli do dnia wyborów nie zdecyduje się kogo poprzeć, faktycznie nie będzie uczestniczyć w głosowaniu.

Tabela 4

Na kandydatów komitetu wyborczego której partii lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w wyborach parlamentarnych							
	III 2007	IV 2007	V 2007	VI 2007	VII 2007	VIII 2007	IX 2007	X 2007
	w procentach							
Trudno powiedzieć	14	19	17	15	16	17	14	18

Na tydzień przed dniem głosowania, a więc jeszcze przed ponownym nagłośnieniem sprawy skorumpowania posłanki PO, najwięcej zwolenników ma partia Donalda Tuska popierana przez 39% Polaków deklarujących udział w wyborach i mających sprecyzowane sympatie partyjne. Obecny wynik PO jest dość wyraźnie wyższy niż miesiąc temu i najlepszy

w tym roku. Na drugim miejscu znajduje się PiS, na który zamierza głosować 34% Polaków wybierających się na wybory i mających określone preferencje partyjne. Wynik rządzącej partii jest niższy niż wyjątkowo wysokie notowania sprzed miesiąca. Zgodnie z obecnymi deklaracjami, do parlamentu weszłyby jeszcze LiD z 12-procentowym poparciem (wynik gorszy niż we wrześniu) oraz PSL, na który chce głosować 8% Polaków wybierających się na wybory i wiedzących, na kogo oddać swój głos (to najlepszy wynik PSL w tym roku).

Pozostałe partie nie zdołałyby wprowadzić swych przedstawicieli do parlamentu. Chęć głosowania na kandydatów komitetu wyborczego LPR zadeklarowało 3% potencjalnych uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie partyjne (wynik taki sam jak miesiąc temu). Po 2% zwolenników mają Samoobrona i niezarejestrowana we wszystkich okręgach wyborczych w kraju Partia Kobiet (w porównaniu z wrześniem wyniki obu ugrupowań bez zmian). Tylko 1% wyborców poparłoby w wyborach kandydatów Polskiej Partii Pracy.

Tabela 5

21 października odbędą się wybory do Sejmu i Senatu. Na kandydatów komitetu wyborczego której partii lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w wyborach parlamentarnych i mających sprecyzowane preferencje partyjne*
Platforma Obywatelska RP	39%
Prawo i Sprawiedliwość	34%
Lewica i Demokraci SLD+SdPi+UP+PD	12%
Polskie Stronictwo Ludowe	8%
Liga Polskich Rodzin	3%
Samoobrona RP	2%
Partia Kobiet	2%
Polska Partia Pracy	1%
N=803	

* W zestawieniach publikowanych w poprzednich miesiącach uwzględnialiśmy również osoby deklarujące udział w wyborach, ale niewiedzące, na którą partię będą głosować. Ze względu na bliski termin wyborów pominęliśmy obecnie tę kategorię, przedstawiając dane tylko dla wyborców o zdecydowanych preferencjach partyjnych

O możliwych zmianach w preferencjach partyjnych tuż przed dniem wyborów decyduje nie tylko dynamika kampanii wyborczej i możliwość przeciągnięcia na swoją stronę zwolenników innych partii, ale przede wszystkim ostateczne decyzje osób niezdecydowanych, czyli mających zamiar głosować, ale ciągle niewiedzących, na którą partię oddać swój głos.

Grupę wyborców niezdecydowanych poprosiliśmy o wskazanie ugrupowań, które ewentualnie będą brać pod uwagę w swych decyzjach wyborczych. Ponad jedna trzecia tej grupy (36%) nie ma żadnych preferencji co do partii, którą ewentualnie skłonna byłaby poprzeć w wyborach, a więc według wszelkiego prawdopodobieństwa faktycznie nie weźmie

udziału w głosowaniu. Większość niezdecydowanych wyborców to osoby, które wahają się między dwiema lub – rzadziej – trzema partiami (odpowiednio: 38% i 13% tej grupy). Dla 13% jest to natomiast *de facto* wybór między nieuczestniczeniem w wyborach a głosowaniem na jedno konkretne ugrupowanie, co do poparcia którego jednak jeszcze nie są w pełni przekonani.

Tabela 6 DEKLARACJE OSÓB NIEZDECYDOWANYCH (N=172)

Jeśli nie zdecydował(a) się Pan(i) jeszcze, na którą partię głosować, proszę powiedzieć, którą czy które partie bierze Pan(i) ewentualnie pod uwagę? Proszę wskazać najwyżej trzy takie partie (koalicje)	
Platforma Obywatelska RP	40%
Prawo i Sprawiedliwość (PiS)	27%
Lewica i Demokraci SLD+SdPi+PD+UP (LiD)	21%
Polskie Stronnictwo Ludowe	17%
Partia Kobiet (PK)	7%
Polska Partia Pracy (PPP)	5%
Liga Polskich Rodzin (LPR)	5%
Samoobrona RP	5%
Inne	-
Trudno powiedzieć	36%

Wśród wyborców niezdecydowanych największą popularnością cieszy się PO. Jako partię, na którą ewentualnie mogliby oddać głos, bierze ją pod uwagę 40% badanych wybierających się na wybory, jednak niemających do końca sprecyzowanych sympatii partyjnych. Znacznie rzadziej jako kandydaci do ewentualnego poparcia brani są pod uwagę przedstawiciele PiS (przez 27% badanych z tej grupy), LiD (21%) oraz PSL (17%). Pozostałe ugrupowania mają już tylko niewielu potencjalnych zwolenników wśród niezdecydowanych wyborców. Nad możliwością głosowania na Partię Kobiet zastanawia się co czternasty spośród nich (7%), natomiast co dwudziesty uwzględnia w swych rozważaniach możliwość poparcia Samoobrony, polityków startujących z list LPR lub przedstawicieli PPP.

Deklaracje badanych wskazują, że tegoroczne wybory mogą się cieszyć wyjątkową w dziejach naszego parlamentaryzmu frekwencją wyborczą. Jest wielce prawdopodobne, że do urn uda się – nawet w najbardziej pesymistycznej wersji – ponad połowa Polaków uprawnionych do głosowania.

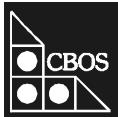
Na tydzień przed dniem wyborów najwięcej zwolenników ma Platforma Obywatelska, która w ciągu ostatniego miesiąca wyraźnie zyskała. Na drugim miejscu znalazł się PiS z wynikiem gorszym niż przed miesiącem, jednak wyraźnie lepszym niż średnie notowania uzyskiwane przez to ugrupowanie w tym roku. Trzeba zastrzec, że w czasie trwania naszego sondażu odbyła się telewizyjna debata liderów PiS i PO – Jarosława Kaczyńskiego i Donalda Tuska, w której według większości ocen lepiej wypadł ten ostatni. Debata Donalda Tuska z Aleksandrem Kwaśniewskim, a także konferencja prasowa CBA, podczas której ujawniono nagrania dotyczące korupcji byłej posłanki PO – wydarzenia, które mogą przyczynić się do zmiany obrazu preferencji wyborczych – miały miejsce już po realizacji naszego badania.

Ostra walka polityczna między dwoma ugrupowaniami i polaryzacja polityczna wśród Polaków sprawiła, że na tydzień przed wyborami najwyraźniej stracił „ten trzeci”, to znaczy koalicja LiD, którą popiera mniej wyborców niż w dotychczasowych naszych sondażach. Z pewnością nie pomogła notowaniom tej formacji kolejna niedyspozycja podczas publicznego wystąpienia byłego prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego, będącego w tej kampanii „twarzą” LiD. Deklaracje badanych wskazują, że udana i dobrze odbierana jest kampania wyborcza PSL, który tuż przed wyborami osiągnął wynik najlepszy w tym roku. Mimo widocznych wysiłków polityków LPR, a także mniej widocznej w kampanii pracy przedstawicieli Samoobrony, notowania tych partii wciąż pozostają niskie i wszystko wskazuje, że byli koalicjanci PiS nie wprowadzą swoich reprezentantów do nowego parlamentu.

Opracowali

Agnieszka CYBULSKA

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy Pan(i) osobiście interesuje się tegorocznymi wyborami do Sejmu i Senatu?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	65	34	1	1384
Płeć				
Mężczyźni	71	28	1	658
Kobiety	60	39	1	726
Wiek				
18-24 lat	56	41	2	189
25-34	63	36	2	263
35-44	66	33	2	202
45-54	71	28	1	273
55-64	73	27	0	203
65 lat i więcej	60	38	2	255
Miejsce zamieszkania				
Wieś	58	40	2	515
Miasto do 20 tys.	64	33	3	190
20-100 tys.	66	33	1	263
101-500 tys.	69	30	1	226
501 tys. i więcej mieszk.	78	22	0	189
Wykształcenie				
Podstawowe	53	44	2	366
Zasadnicze zawodowe	57	41	2	354
Średnie	72	27	1	467
Wyższe	84	15	1	196
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	85	15	0	99
Prac. umysł. niż. szczebla	74	25	1	146
Pracownicy fiz. - umysł.	59	38	2	99
Robotnicy wykwalifikowani	53	45	2	149
Robotnicy niewykwalifik.	62	37	1	94
Rolnicy	63	37	0	44
Pracujący na własny rach.	74	25	1	69
Bierni zawodowo				
Renciści	61	36	2	117
Emeryci	68	31	1	322
Uczniowie i studenci	70	29	1	94
Bezrobotni	49	48	2	92
Gospodynie domowe i inni	57	41	2	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	70	30	0	227
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	65	29	6	100
sekt. pryw. poza rolnict.	64	35	1	323
prywatnym gosp. rolnym	62	38	0	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	62	35	3	85
301-500	62	37	0	148
501-900	65	34	1	336
901-1200	64	35	1	176
Powyżej 1200 zł	79	21	0	176
Ocena własnych war. mater.				
Złe	57	41	2	299
Średnie	62	36	1	638
Dobre	75	25	1	446
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	71	29	0	77
Raz w tygodniu	65	34	1	679
1-2 razy w miesiącu	63	33	3	236
Kilka razy w roku	64	34	2	256
W ogóle nie uczestniczy	68	30	2	132
Poglądy polityczne				
Lewica	75	23	2	205
Centrum	64	35	1	406
Prawica	81	19	0	470
Trudno powiedzieć	34	62	3	300

Tabela 2. 21 października odbędą się wybory do Sejmu i Senatu.
 Czy zamierza Pan(i) wziąć w nich udział? 1 - Na pewno wezmę w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wezmę w nich udział;
 3 - Na pewno nie wezmę w nich udziału

	(%)			Liczba osób
	1	2	3	
Ogółem	71	14	16	1384
Płeć				
Mężczyźni	73	12	15	658
Kobiety	69	15	16	726
Wiek				
18-24 lat	63	17	20	189
25-34	67	13	20	264
35-44	72	14	14	202
45-54	74	13	13	272
55-64	83	11	6	203
65 lat i więcej	66	15	19	255
Miejsce zamieszkania				
Wieś	63	19	18	515
Miasto do 20 tys.	69	17	13	189
20-100 tys.	72	11	17	263
101-500 tys.	74	8	18	226
501 tys. i więcej mieszk.	86	6	8	190
Wykształcenie				
Podstawowe	65	16	19	366
Zasadnicze zawodowe	65	15	20	353
Średnie	75	13	12	469
Wyższe	81	9	10	196
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	87	7	6	99
Prac. umysł. niż. szczebla	78	13	9	146
Pracownicy fiz. - umysł.	64	18	18	99
Robotnicy wykwalifikowani	63	11	26	150
Robotnicy niewykwalifik.	66	17	17	94
Rolnicy	71	11	17	44
Pracujący na własny rach.	77	8	15	69
Bierni zawodowo				
Renciści	70	17	13	117
Emeryci	71	15	14	322
Uczniowie i studenci	72	15	12	94
Bezrobotni	63	10	26	92
Gospodynie domowe i inni	66	17	18	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	78	12	10	227
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	69	15	17	100
sekt. pryw. poza rolnict.	68	13	19	324
prywatnym gosp. rolnym	71	16	14	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	73	14	13	85
301-500	66	18	16	148
501-900	71	14	16	336
901-1200	73	11	16	177
Powyżej 1200 zł	81	8	11	175
Ocena własnych war. mater.				
Złe	62	15	23	299
Średnie	70	15	14	638
Dobre	77	10	13	446
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	82	12	6	77
Raz w tygodniu	73	14	13	678
1-2 razy w miesiącu	64	18	18	237
Kilka razy w roku	64	13	23	256
W ogóle nie uczestniczy	75	8	17	132
Poglądy polityczne				
Lewica	82	8	10	207
Centrum	65	17	18	406
Prawica	85	8	7	469
Trudno powiedzieć	48	22	30	300

Tabela 3. Na kandydatów komitetu wyborczego której partii lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w tych wyborach?

(%)

	PPP	LPR	PiS	PO RP	PSL	Samoobrona RP	Lewica i Demokraci	Partia Kobiet	Inne	Liczba osób
Ogółem	1	3	34	39	8	2	12	2	0	803
Płeć										
Mężczyźni	1	2	34	40	9	2	12	1	1	413
Kobiety	1	4	34	38	7	2	11	3	0	389
Wiek										
18-24 lat	1	5	20	59	4	2	6	3	0	104
25-34	1	3	24	51	3	3	14	1	0	146
35-44	0	2	33	45	6	2	10	2	0	120
45-54	1	3	34	37	8	1	14	2	1	168
55-64	1	3	38	32	11	1	11	2	1	132
65 lat i więcej	0	3	53	16	12	4	11	1	0	132
Miejsce zamieszkania										
Wieś	1	4	37	30	15	4	7	2	0	255
Miasto do 20 tys.	0	1	36	38	8	0	13	3	0	110
20-100 tys.	1	5	34	43	3	1	10	1	1	152
101-500 tys.	1	2	34	42	4	0	17	1	0	143
501 tys.i więcej mieszk.	0	2	28	50	3	2	14	2	0	142
Wykształcenie										
Podstawowe	1	3	40	25	14	5	10	3	0	182
Zasadnicze zawodowe	1	3	38	36	7	2	13	0	1	187
Średnie	0	4	31	46	5	1	10	3	0	292
Wyższe	1	1	29	49	6	0	14	0	0	142
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	1	1	21	56	1	0	18	0	1	77
Prac.umysł.niż.szczebla	0	3	23	49	7	1	13	4	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	0	4	32	40	8	2	10	4	0	53
Robotnicy wykwalifikowani	0	2	43	35	3	0	17	0	0	78
Robotnicy niewykwalifik.	2	4	36	32	10	3	10	3	0	54
Rolnicy	3	4	21	26	27	15	0	4	0	23
Pracujący na własny rach.	0	3	22	61	6	0	3	2	3	44
Bierni zawodowo										
Renciści	2	4	43	31	6	0	13	0	0	61
Emeryci	0	3	48	21	13	3	10	1	0	182
Uczniowie i studenci	0	3	23	58	1	3	9	4	0	60
Bezrobotni	3	3	18	55	6	0	14	0	0	43
Gospodynie domowe i inni	0	5	45	37	3	3	7	0	0	33
Pracuje w:										
inst. państw., publicznej	1	3	30	42	5	1	14	3	1	149
spółce właścicieli										
prywatnych i państwa	0	4	44	40	4	0	8	0	0	59
sekt. pryw. poza rolnict.	0	2	25	50	6	0	13	2	1	190
prywatnym gosp. rolnym	2	3	23	29	21	18	0	3	0	30
Dochody na jedną osobę										
Do 300 zł	0	12	23	41	6	5	11	2	0	46
301-500	1	1	40	37	9	5	4	2	0	81
501-900	1	4	37	32	9	0	15	2	1	192
901-1200	0	1	47	30	7	1	13	1	0	115
Powyżej 1200 zł	1	2	27	53	4	0	13	0	1	124
Ocena własnych war. mater.										
Złe	0	4	32	40	6	3	13	2	0	142
Średnie	1	4	36	33	10	2	12	2	0	363
Dobre	1	1	32	46	6	1	9	2	1	298
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	0	3	60	24	4	2	6	2	0	51
Raz w tygodniu	1	4	38	36	9	2	8	2	1	402
1-2 razy w miesiącu	1	2	30	45	10	0	11	1	0	125
Kilka razy w roku	0	0	25	43	6	4	20	2	0	139
W ogóle nie uczestniczy	1	5	20	50	2	2	20	1	0	87
Poglądy polityczne										
Lewica	0	2	6	34	6	3	47	2	0	147
Centrum	1	2	24	50	10	4	6	3	0	214
Prawica	1	3	51	35	6	0	2	1	0	359
Trudno powiedzieć	1	5	38	38	11	2	5	0	0	82